

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор Національного університету
цивільного захисту України,
д.держ.упр. професор

_____ В.П. Садковий

“ _____ ” _____ 20 _____ року

ЕКОНОМІКА ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ПРОГРАМА

навчальної обов’язкової дисципліни

підготовки магістра

галузі знань 26 «Цивільна безпека»

спеціальності 263 «Цивільна безпека»

спеціалізації: « Цивільний захист»,

«Управління у сфері цивільного захисту»,

«Охорона праці»

**Харків
2017 рік**

Розробник програми:

викладач кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, к.н.держ.упр. Григоренко Н.В.

Програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

Протокол від “ _____ ” _____ 20 ____ року №

Начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

_____ (Соболь О. М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 20 ____ року

Рекомендовано вченою радою факультету цивільного захисту

Протокол від “ _____ ” _____ 20 ____ року №

Голова вченої ради факультету цивільного захисту

_____ М.М. Удянський
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 20 ____ року

Схвалено вченою радою Національного університету цивільного захисту України

Протокол від “ _____ ” _____ 20 ____ року №

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни **«Економіка цивільної безпеки»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 263 «Цивільна безпека» спеціалізації «Цивільний захист», «Управління у сфері цивільного захисту», «Охорона праці».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні основи економічного аналізу витрат на забезпечення цивільної безпеки, фінансова та господарча діяльність підрозділів ДСНС.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Економіка цивільної безпеки» поглиблює та конкретизує знання здобувачів, які вони отримали в процесі вивчення дисциплін «Економічна теорія», «Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» і тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Пожежна профілактика в населених пунктах», «Пожежна безпека промислових підприємств» та «Моніторинг надзвичайних ситуацій та теорія ризиків».

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Національне багатство країни та її цивільна безпека

Модуль 2. Економічна ефективність застосування заходів щодо забезпечення цивільної безпеки

Модуль 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ДСНС

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Мета освоєння дисципліни «Економіка цивільної безпеки»: підготовка фахівців, здатних розробляти та приймати управлінські рішення для найбільш ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів в сфері забезпечення цивільного захисту.

1.2.Завдання: формування у здобувачів вищої освіти необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь для вибору та обґрунтування протипожежних заходів, проведення техніко-економічного аналізу ефективності функціонування систем цивільного захисту, організації фінансового та матеріального забезпечення органів та підрозділів ДСНС.

1.3.Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні знати:

- функції та роль системи забезпечення цивільної безпеки для створення та збереження національного багатства країни;
- основні напрямки економічної політики держави та особливості її реалізації в органах та підрозділах ДСНС;

- законодавчі та нормативні акти, що регулюють економічну діяльність органів і підрозділів ДСНС;
- сутність капітальних вкладень та поточних витрат на організацію системи цивільного захисту та виконання аварійно-рятувальних робіт;
- методику розрахунку вартості платних послуг;
- поняття та види збитків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- методи оцінки соціально-економічної ефективності використання техніки та пожежно-профілактичних заходів;
- основні положення проведення публічних закупівель;
- основи організації та планування фінансового та матеріально-технічного забезпечення підрозділів ДСНС.

вміти:

- визначати капітальні та поточні витрати на забезпечення різних видів цивільної безпеки;
- визначати матеріальні втрати від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- оцінювати соціально-економічну ефективність від впровадження технічних засобів, методів, прийомів необхідних для запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій;
- розраховувати вартість платних послуг, що надаються підрозділами та органами ДСНС;
- визначати витрати на утримання органів та підрозділів ДСНС;
- проводити інвентаризацію матеріальних цінностей;
- проводити аналіз фінансово-господарській діяльності підрозділів ДСНС.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- бути готовим застосовувати знання з економічних дисциплін при вирішенні професійних задач;
- здатність проводити вибір та обґрунтування інженерно-технічних рішень по забезпеченню цивільної безпеки;
- здатність використовувати методи техніко-економічного аналізу елементів та систем, що забезпечують цивільну безпеку;
- бути готовим в складі колективу виконавців проводити аналіз фінансово-господарської діяльності органів та підрозділів ДСНС.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/ 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Модуль 1. Національне багатство країни та її пожежна безпека

Економічна та соціальна сутність цивільної безпеки. Основні тенденції соціально-економічного розвитку країни і їхній взаємозв'язок із системою

забезпечення цивільної безпеки. Суб'єкти господарювання ДСНС. Національне багатство країни, структура й метод оцінки. Роль системи забезпечення цивільної безпеки при створенні й збереженні національного багатства країни.

Види матеріальних об'єктів. Види вартісної оцінки матеріальних об'єктів. Нематеріальні ресурси та активи підприємства. Економічна сутність зносу та амортизації основних фондів. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань. Оцінка матеріальних активів бюджетних установ та організацій. Основні та оборотні фонди систем пожежної безпеки.

Надзвичайні ситуації як чинник впливу на розвиток системи надання державних послуг у сфері цивільного захисту. Стандарти надання послуг. Особливості державних послуг у сфері цивільного захисту. Досвід побудови систем надання послуг з цивільного захисту в розвинених зарубіжних країнах.

Адміністративні послуги, які надаються ДСНС. Платні послуги, що надаються підрозділами ДСНС. Калькулювання вартості платних послуг. Статті витрат.

Поняття та сутність економічних втрат від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Оцінка пошкоджених та знищених матеріальних цінностей на об'єкті. Порядок визначення збитку від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Поняття та види експлуатаційних (поточних) витрат на цивільну безпеку. Порядок визначення витрат на капітальний та поточний ремонт техніки та будівель.

Основні напрямки реалізації капітальних вкладень. Джерела фінансування капіталовкладень на забезпечення цивільної безпеки.

Елементи кошторисних витрат на будівельні та будівельно-монтажні роботи: прямі витрати, накладні витрати. Кошторисна вартість придбання нової техніки та обладнання. Транспортні, вантажно-розвантажувальні витрати, заготівельно-складські витрати. Кошторисна вартість монтажу пожежного обладнання та засобів пожежної автоматики. Порядок складання зведеного кошторису та визначення витрат.

Поняття та сутність економічної ефективності капітальних вкладень в цивільний захист. Основні методичні положення оцінки економічної ефективності капітальних вкладень в цивільний захист. Сутність та величина нормативного коефіцієнту економічної ефективності.

Модуль 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ДСНС

Структура фінансових органів в системі ДСНС, їх задача і функції. Казначейське обслуговування бюджетів за видатками.

Основні джерела та порядок фінансування органів та підрозділів ДСНС. Особливості фінансування та планування витрат на утримання

підрозділів ДСНС. Кошторис, як індивідуально - плановий документ. Склад і класифікація доходів та видатків органів та підрозділів ДСНС. Порядок кошторисно-бюджетного фінансування. Аналіз виконання кошторису на утримання органів та підрозділів ДСНС.

Предмет та основні задачі державного фінансового контролю. Фінансовий аудит. Аудит відповідності. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Заходи органів і підрозділів ДСНС щодо раціонального використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

Поняття та структура системи матеріально-технічного забезпечення діяльності підрозділів ДСНС. Основні задачі та функції органів матеріально-технічного забезпечення. Порядок фінансування поставок матеріальних засобів.

Створення та умови використання спеціальних фінансових та матеріальних резервів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Інвентаризація як метод фактичного контролю матеріальних цінностей. Порядок надходження та приймання, вибуття матеріальних цінностей. Підстави й умови для залучення особового складу ДСНС до матеріальної відповідальності.

Соціальна значимість оплати працівникам та грошового забезпечення особам рядового та начальницького складу ДСНС.

Поняття та сутність грошового забезпечення осіб рядового та начальницького складу. Основні й додаткові види грошового постачання. Доплати й компенсаційні виплати. Стимулюючі надбавки й виплати по здійсненню заходів соціального захисту співробітників ДСНС..

Поняття й значення прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, заробітної плати. Структура заробітної плати працівників. Сплата страхових внесків.

Речове постачання. Облік, вибраківка й списання речового майна в підрозділах ДСНС.

3. Рекомендована література:

Базова:

1. Конституція України, ПВР від 28.06.96 , ВВР № 30
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI .[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
3. Господарський кодекс України від 16.01 2003 року N 436 із змінами.
4. Бюджетний кодекс України від 8. 07 2010р. N 2456-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
5. Податковий кодекс від 2.12. 2010.N 2755-VI із змінами.

6. Кодекс законів про працю України. від 10.12.1971 № 322-ХІІ із змінами.

7. Закон України «Про страхування» в редакції Закону від 4.10.2001р.№2745

8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12. 2015 №922 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/page>

9. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 № 166 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-п>

10. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 №1298 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-п>

11. Постанова КМУ від 9.01.2014 р. № 5 “Про затвердження Типового положення про відомчу пожежну охорону”

12. Постанова Кабінету міністрів України від 26.11.2011 №1102 «Деякі питання надання платних послуг підрозділами Міністерства надзвичайних ситуацій».

13. Постанова Кабінету міністрів України від 20.02.2012 №110 «Деякі питання надання підрозділами Державної служби з надзвичайних ситуацій».

14. Про затвердження Порядку з організації внутрішнього контролю в системі ДСНС України: Наказ від 02. 12. 2013. №738 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Nakazi-po-vnutrishnomu-audit.html>

15. Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство фінансів України від 03.01.2012 № 1/2/1 «Про затвердження Методики формування вартості платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства надзвичайних ситуацій України»

16. Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство фінансів України від 01.06.2012 № 867/661/658 «Про затвердження Методики формування вартості платних послуг, що можуть надаватися підрозділами Державної інспекції техногенної безпеки України»

17. Постанова Кабінету міністрів України від 7.11.2007 №1294 «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу»

18. Наказ МВС України від 23.04.2015 №475«Про затвердження Інструкції про виплату грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту»

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року №

2030 “Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків”

20. Постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення і використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій»

21. Постанова КМУ від 29.03.2002 р. №415 “ Про затвердження Порядку використання коштів резервного фонду бюджету».

22. Наказ ДСНС України від 15.05.2013 № 10 «Про забезпечення столово-кухонним посудом, обладнанням, інвентарем та миючими засобами органів та підрозділів системи ДСНС України»

23. Наказ ДСНС України від 29.05.2013 № 358 «Про затвердження Норм табельної належності, витрат і термінів експлуатації пожежно-рятувального, технологічного і гаражного обладнання, інструменту, індивідуального озброєння та спорядження, ремонтно-експлуатаційних матеріалів підрозділів ДСНС України»

24. Наказ ДСНС України від 16.04.2013 № 141 «Про впорядкування списання пально-мастильних матеріалів у підрозділах ДСНС України»

25. Наказ ДСНС України від 01.04.2013 № 3 «Про затвердження річних норм витрат моторесурсів транспортних засобів, силових агрегатів у системі ДСНС України»

26. Наказ ДСНС України від 01.04.2013 № 4 «Про забезпечення апарату ДСНС України транспортними засобами і порядок їх використання»

27. Наказ ДСНС України від 27.06.2013 № 432 «Про затвердження Настанови з експлуатації транспортних засобів у підрозділах ДСНС України»

28. Наказ ДСНС України від 22.03.2013 № 94 «Про утворення Комісії з розгляду питань списання майна у системі ДСНС України та затвердження її персонального складу»

29. Наказ ДСНС України від 24.05.2013 № 294 «Про речове забезпечення особового складу та органів і підрозділів цивільного захисту»

30. Наказ ДСНС України від 31.12.2013 № 814 «Про затвердження Посібника з обліку речового, продовольчого майна та пально-мастильних матеріалів органах і підрозділах цивільного захисту»

31. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.07.2014 № 632 «Про затвердження Положення про продовольче забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій», зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 25.07.2014 № 861/25638

32. Наказ МНС України від 21.05.2012 № 813 «Про затвердження Порядку проведення технічного контролю транспортних засобів Міністерства надзвичайних ситуацій України».

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 581 “Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб’єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».

34. Наказ Державного казначейства України від 17.07.2000 р. № 64 «

Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ» (у редакції наказу Державного казначейства України від 21 лютого 2005 року № 30).

35. Микеев А.К. Пожар: социальные, экономические, экологические проблемы.-М.: Пожнаука,1994.

36. Аболенцев Ю.Н. Экономика противопожарной защиты.-М.: Высшая инженерная пожарно-техническая школа МВД СРСР, 1985-215 с.

37. Економіка пожежної безпеки: За освітньо-кваліфікаційним рівнем "спеціаліст" за спеціальностями 7.092801 "Пожежна безпека" та 7.092803 "Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи" : Методичні рекомендації щодо виконання економічного розділу дипломного проекту / Уклад. Н.В. Григоренко, О.В. Альбоцій . — Х. : НУЦЗУ, 2010 . — 42 Конспект лекцій з дисципліни "Економіка цивільного захисту" / Уклад.: О. В. Альбоцій, Н.В. Григоренко . — Х. : АЦЗУ, 2005 . — 64 с.

38. Техніко-економічне обґрунтування та теорія інженерного експерименту : Підруч. / А.Ю. Скіб'як, М.А. Куценко, В.М. Кришталь, В.В. Наконечний . — Черкаси : Видавець Ю.А. Чабаненко, 2008 . — 104 с.

39. Баранин В.Н. Экономика чрезвычайных ситуаций и управление рисками. Учебное пособие. – М.: ООО «Пожнаука», 2004. – 327 с.

40. ГОСТ 12.1.004-91 Пожарная безопасность. «Общие требования».- М.: Издательство стандартов,1992.

41. Методика визначення соціально-економічної ефективності заходів поліпшення умов і охорони праці. — К.: Основа, 1999.

Допоміжна:

1. Про благодійну діяльність і благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 №5073. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>

2. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій. Наказ МНС від 12.12. 2012 р. №1400. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0040-13>

3. Про затвердження Порядку здійснення перевірки достовірності відомостей, зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру: Наказ Міністерства Фінансів України від 13.05.2015 №333[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0418-15>

4. Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 р. №117 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/117-2014-%D0%BF>

5. Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп'ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2014

р. №117 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-2001-%D0%BF>

6. Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2014 р. №65 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.

7. Постанова КМУ від 22.01.96 №116 “Порядок визначення збитків від крадіжки, недостачі, знищення матеріальних цінностей”

8. Про затвердження Інструкції про особливості направлення у відрядження військовослужбовців Міністерства надзвичайних ситуацій України та відшкодування їм на службові відрядження в межах України і за кордон. Наказ МНС від 20.09.2012 N 1203 65 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1717-12>

9. Про затвердження положення про порядок забезпечення житловими приміщеннями осіб рядового і начальницького складу та працівників органів та підрозділів цивільного захисту МНС України. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 05.02.1999 №38. 65 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0216-99>

10. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник./ І.М. Бойчик. _ К.: Кондор_Видавництво, 2016 -378с.

11. Афанасьєв М.В., Телишевська Л.І., Рудика В.І. Оцінка ефективності організаційно- технічних заходів: Навчальний посібник. – Х.: Видавничий Дім “ІНЖЕК”, 2003-288с.

12. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / А.В. Хмельков. _ Х. : ХНУ імені В,Н, Каразіна, 2013.-548с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумкова форма контролю - екзамен.

Розробник: _____ Н.В.Григоренко

Розробник: _____ Н.В. Григоренко

